

Pastor Einar Nielsens pistoler

Af Henrik Gjøde Nielsen

Kl. 17.00 den 17. maj 1945 overgav de tyske tropper i Hals sig endeligt til de allierede. Pastor Einar Nielsen var en af frihedsbevægelsens frontfigurer - hans familie har derfor besluttet at på samme dato og klokkeslet, dog i 2018, skal pastor Nielsens gravsten indvies på Hals kirkegård efter flytning fra Dronninglund Kirkegård. Hals Arkiv har valgt at markere begivenheden ved at genudgive denne artikel.

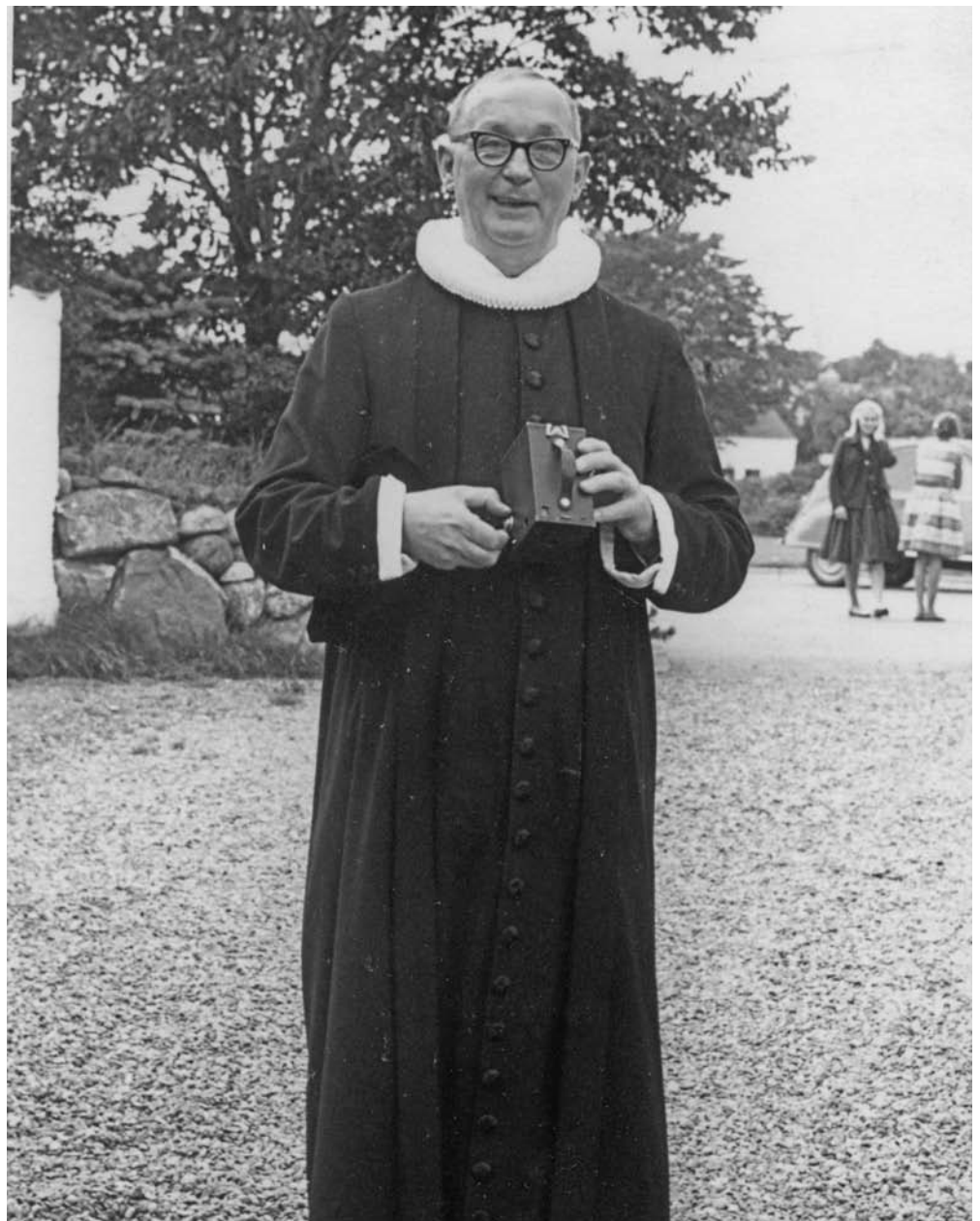
Henrik Gjøde Nielsens Artikel om Pastor Nielsens pistoler blev bragt første gang i hæftet PASTORENS PISTOLER, udgivet af Hals Museum i 2008, og senere i bogen EN BY I KRIG, udgivet af Uhrskov i 2012. Bogen kan købes på Hals Arkiv.

*Pastor Einar Nielsen
var sognepræst i Hals
fra 1936 til 1965.*

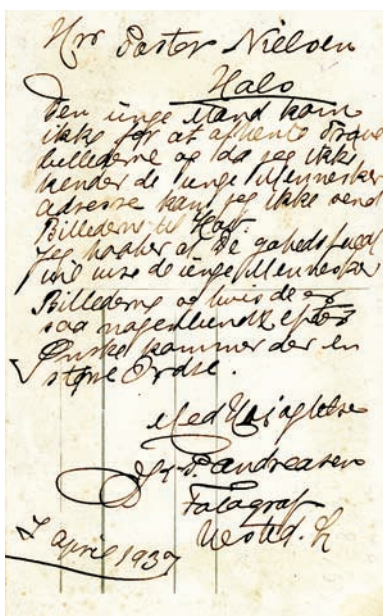
*Fotoet er fra begyndelsen
af 1960'erne, hvor han ikke
er bevæbnet ned de
senere omtalte pistoler, men
blot med et boxkamera.*

Foto: Hals Arkiv. B2024.

Pastor Einar Nielsen med sit første hold konfirmander fra Hou. Fotograferet ved Hals Kirke i april 1937.

Foto: Hals Arkiv. B6.

Bag på prøvfotoet af Hou-konfirmanderne står:

Hrr Pastor Nielsen Hals
Den unge Mand kom ikke for at afhente Prøvebillederne og da jeg ikke kender de unge Menneskers Adresser kan jeg ikke sende Billederne til Hou.
Jeg haaber at De godhedsfuldt vil vise de unge Mennesker Billederne og hvis de er så nogenlunde efter Ønske kommer der en større Ordre.

Med Højagtelse
K.P.Andreasen
Fotograf
Ulsted St.

1 april 1937

Pastor Einar Nielsen

Det er ikke så ofte, vi på Hals Museum har kontakt med ordensmagten. Det indskrænker sig stort set til, når vi skal indhente politiets tilladelse til gennemførelse af større arrangementer. Til en af undtagelserne hører, da vi blev kontaktet af politiet og var med til at rette op på en ulovlighed. Ganske lovformeligt, naturligvis.

På sin vis var det ikke overraskende, at anledningen til hele det langstrakte forløb var Pastor Nielsen; en af de navnkundige personligheder i Hals. En mand, om hvis navn der på mange måder stod gny om, og som endnu i dag er levende i mange Halsborgeres erindring.

Sagen drejer sig om noget så ukristeligt som et par pistoler. Ulovlige pistoler, forstås. Og selvom pistolerne nu er gået fra at være våben og ulovligheder til at være lovformelige museums-genstande, så har den vej været lang. Og det er jo heller ikke et hvilket som helst par pistoler, der er tale om. Det drejer sig nemlig om pastorens pistoler. Pastor Niensens pistoler. Og hvem var så denne Pastor Nielsen.

Portræt af pastoren

Pastor Einar Nielsen (1900-1965) var sognepræst i Hals fra 1936 til 1965. Pastoren havde en tid lang været i Grønland, og mindede tilsyneladende ikke så lidt om den bidske læge i Gustav Wiedes roman "Livsens Ondskab". Også han havde været i Grønland, og også han stak ud ved sin optræden og ved sin evne til at træde hårdt og uforstyrret på de ømmeste ligtorne, både bevidst og som følge af sin natur. Skal vi sige, at Pastor Nielsen ikke altid opførte sig på en måde, som man forventede af en præst.

Således mødte Pastor Nielsen en dag en tilflytter i Hals, hvor det vel at mærke ikke altid har været lige let at være tilflytter; der skulle gerne gå en snes år, før man ikke længere blev henregnet til den kategori. Nå, pastoren mødte vedkommende med følgende svada: "Hvad fanden hedder De og hvor kommer De fra?" Da navn og

oprindelsessted spagfærdigt var oplyst, tordnede pastoren: ”Det var dog et besynderligt navn! Find ud af hvor det kommer fra, og anskaf Dem så et andet”. Hermed var samtalen slut, og pastoren gik sin vej.

Når Nielsen optrådte i tjenesten, var han ikke mindre brysk. Således oplyste han i en bryllupstale til det unge par om, at et ægteskab ikke var som en cykel, man bare kunne lade ruste og så smide væk. Nej, et ægteskab skulle, ligesom en cykel, hvis den altså skulle holde, passes ordentligt; smøres og pudses, også når det var besværligt. Det er da en lignelse, må man sige. Og Pastor Nielsen var god for andre, og der findes mennesker i Hals, som under ingen omstændigheder vil fortælle, hvad Pastor Nielsen sagde ved deres bryllup. Ikke på vilkår.

Nå, ægteskaber resulterer jo gerne i småfolk, og også her kunne Pastor Nielsen træde i karakter, og ikke blot indskrænke sig til at blande sig i forældrenes navnevalg med gode råd, men ligefrem nægte at døbe og give barnet det navn, som forældrene egentlig havde tænkt sig. I et tilfælde blev Gunnar til Viggo.

Pastor Einar Nielsen med Hals-konfirmanderne i 1937. Yderst til venstre flankeret af Jomfru Maria og i højre side flankeret af Johannes Døberen.

Foto: Hals Arkiv. B4689.

Jomfru Maria, Johannes Døberen og konfirmanderne

Og når så de små nåede konfirmationsalderen, var Pastor Nielsen tilsyneladende en lige så usædvanlig præst for sine konfirmander, som han var for folk, der stod for at gå ind i den hellige ægtestand, og for dåbsfolk. Ved optagelsen af flere af de traditionelle konfirmationsbilleder, hvor de unge stillede op til fotografering sammen med deres præst, bragte Pastor Nielsen de to sengotiske træskulpturer - der med undtagelse af ophold som pynt i haver i Hals og en tid på Aalborg Kloster - siden 1300-tallet havde været i Hals Kirke, med ind i konfirmandstuen eller med ud foran kirken, alt efter hvor billedet nu skulle tages, hvor så Jomfru Maria og Johannes Døberen blev for-eviget sammen med præst og konfirmander.

Efter en omtumlet tilværelse er de sengotiske sidealterfigurer Jomfru Maria og Johannes Døberen tilbage på nordvæggen i Hals Kirke.

Det bør for god ordens skyld oplyses, at de to sidealterfigurer nu atter befinder sig i Hals Kirke, hvor de sammen med det samtidige korbuekrucifiks er opsat på skibets nordvæg, og hvorfra de ikke længere fjernes.

Pastor Nielsen havde også smag for de verdslige glæder, men kunne tillige give disse et vist kirkeligt anstrøg. Når bydrengen fra købmanden kom med varer til Pastor Nielsen, bankede drengen naturligvis på døren. Denne banken blev besvaret af pastoren, som med messende stemme spurgte: "Hvem er det der banker på pastorens dø'er?" Hertil svarede drengen, ligeledes med messende stemme: "Det er købmandens dreng med øl til pasto'oren".

Hvor ringer De fra?

Pastor Nielsen havde, som Gustav Wieds Knagsted, fra romanerne "Livsens Ondskab" og "Knagsted", en til tider ganske massiv form for humor.

På et tidspunkt oplevede en anden prominent Halsborger, strandvagtimester H. R. Fribert, at læse sin egen nekrolog i avisen, som det sker fra tid til anden. Fribert ringede til Pastor Nielsen og spurgte: "Jeg ved ikke, om De har hørt, at jeg er død?" "Jo", svarede Pastor Nielsen, "det har jeg. Sig mig engang - hvor ringer De fra?"

Med udgangspunkt i en liste udarbejdet af samme strandvagtimester H. R. Fribert i øvrigt en lang liste med øge- og kaldenavne over folk i Hals, et meget udbredt fænomen i byen, med tilhørende "facitliste". Problemet med den slags navne er, at nogle godt ved, at de har dem, andre ikke. For tilflytteren lå her et stadig lurende spinatbed. Oprindeligt var det meningen, at listen skulle i trykken til mangfoldiggørelse og udgivelse, med forord og det hele, men tanken blev opgivet, vist mest efter pres fra pastoren.

Man må således sige, at Pastor Nielsen i mangt og meget gik op i og tog del i alle sider af livet i Hals. Ikke desto mindre skal han have udtalt, at han aldrig ville falde til i Hals, og at han i hvert fald ikke ville begraves der. Trods det til tider lidt anstrengte forhold mellem byen og dens præst, så tjener det dog Pastor Nielsen til ære, at han fik bragt Hals by uskadt igennem de vanskelige befrielsesdage i maj 1945.

Pastorens indsats under besættelsen 1940-1945 - i kort form

Pastor Nielsen var leder af modstandsbevægelsen i Hals, og trådte som sådan særlig i karakter i befrielsesdagene i maj 1945. I Hals overgav tyskerne sig ikke den 5. maj om morgenen, men først den 17. maj kl. 17.00, og Pastor Nielsen og hans omtrent halve snes mænd måtte i dagene frem til 17. maj føre vanskelige forhandlinger med kommandanten for de omtrent 600 tyske soldater, hvis chef truede med at beskyde Hals, hvis man ikke holdt justits blandt folk, der også her overfaldt og forulempede piger, der havde eller havde haft tyske kærestes, ødelagde tyske anlæg og installationer o.s.v.

På gruppebilledet, som er optaget af Pastor Nielsen den 7. maj 1945, ses fra venstre Anna Nielsen (Muster), Lise Nielsen (Palak), to soldater fra British Liberation Army, fru Pastor Nielsen og lods Peter Willemoes Nielsen. Forrest ses Finn Tranberg Nielsen (søn af lods) og Einar Nielsen junior.

Foto: Hals Arkiv. B6385.

Da tyskerne endeligt overgav sig, blev Pastor Nielsen i dele af dagspressen hængt ud for at have brugt "Gestapolignende" metoder, for at skaffe ro og orden blandt sine sognebørn.

Bl.a. skal Pastor Nielsen på et tidspunkt have hentet en flok unge mænd ind i Tøjhuset på Hals Skanse, i det der nu er Hals Museum, placeret dem med ansigtet ind mod væggen, lagt sin pistol på bordet og have sagt, at hvis de ikke forholdt sig i ro, ville han skyde. Andre dele af pressen roste ham for at være manden, der havde forhindret at Hals blev skudt i grus. Sagen gik Pastor Nielsen meget på, men han kom ud af den med æren i behold, og i øvrigt med en skrivelse fra oberst Lunding, forsvarsstabens efterretningsafdeling, i hvilken anføres:

"På givne foranledning skal forsvarsstabens efterretningsafdeling oplyse, at Pastor Nielsen, Hals, under den tyske besættelse af Danmark har ydet en særdeles værdifuld bistand i dens arbejde i Nordjylland. Afdelingen kom ved pastorens hjælp i besiddelse af betydningsfulde oplysninger, som den næppe ville have kunnet skaffe sig på anden måde, og skal derfor udtale sin anerkendelse af Pastor Niensens udmærkede arbejde".

I en anbefalingskrivelse for optagelse af Pastor Einar Niensens søn, der ligeledes hedder Einar Nielsen, på 4. Maj-kollegiet i Århus, skriver Kaj Mortensen bl.a.: "Efter kapitulationen gik han hårdt, hensynsløst og uden personanseelse ind for udrensningen, kun med eet for øje: sandhed og ret. Det er derfor ikke mærkeligt, at der fra 'et vist befolkningslags' side rejste sig en bevægelse for at få ham fjernet fra embedet. Hele Præstens færd var dog uangribelig, og de sunde og gode kræfter i befolkningen stod vagt om ham, hvorfor bevægelsen da også ganske løb ud i sandet".

Fortsættes næste side

Man vil umiddelbart forstå, hvilket psykisk pres, det har været for præsten og hans familie på denne måde at ryge fra modstandskampens aske og i udrensningens ild. Fru pastor Nielsen blev alvorligt syg og måtte gennemgå svære hospitalsophold. Præsten gik i knæ, men skjulte sin elendighed og kæmpede sin hårde, psykiske kamp ensomt på sit studerekammer om natten.

Befrielsessommeren 1945, og årene der fulgte, var altså en vanskelig tid for Pastor Nielsen og hans familie. Efter at have været udsat for stort psykisk som følge af arbejdet i modstandsbevægelsen, blev Pastor Nielsen nu angrebet fra flere sider. Men sagen gik altså i sig selv, og Pastor Niensens eftermæle som leder af den lokale modstandsbevægelse i Hals står uantastet. Alene dét forhold kalder på anerkendelse og ihukommelse. Men det gør pastorens særegne karakter, hans gøren og laden i byen og sognet også.

Den 12. juli 1957 havde Hals besøg af hele den Kongelige familie. Pastor Nielsen var på kajen for at byde Dronning Ingrid, Kong Frederik IV og de tre prinsesser velkommen til Hals.

Foto: Hals Arkiv. B3910.

Pastor Niensens Vej

Da området nord for præstegården i Hals omkring 2000 blev udstykket og byggemodnet, skulle den nye vej naturligvis have et navn. Pastor Nielsen boede selvsagt i præstegården, og Hals Museum foreslog derfor, at den nye vej skulle hedde Pastor Niensens Vej.

Hals Kommunes tekniske udvalg besluttede i januar 2005, at den nye vej skulle hedde Pastor Niensens Vej. Det var også i 2005 sagen om Pastorens Pistoler tog startede, for at nå til vejs ende i 2008.

Pastorens Pistoler

I foråret 2005 blev Hals Museum kontaktet af Holstebro Politi. Pastor Einar Niensens søn Einar Nielsen, forhenværende bibliotekar, havde henvendt sig til politiet med to pistoler. De to pistoler var Pastor Niensens pistoler fra hans tid som leder af modstandsbevægelsen i Hals. Pistolerne havde "overvintret" i familiens eje, og nu ville Einar Nielsen gerne af med dem. Imidlertid havde Einar Nielsen været både så venlig og fremsynet at meddele Holstebro Politi, at Hals Museum muligvis ville være interesseret i at få overdraget våbnene. Om vi var det, spurgte Holstebro Politi. Det var vi naturligvis.

Nu indledtes en længere proces. Til en start sendte Holstebro Politi pistolerne til kriminalteknisk undersøgelse ved Rigspolitiet i København. Man skulle have klarlagt, om pistolerne havde været anvendt ved røveri el. lign. Det var ikke tilfældet. Efter undersøgelsen blev pistolerne returneret til Holstebro Politi, som orienterede Hals Museum om resultatet. Pistolerne skulle Hals Museum så afhente ved Holstebro Politi, men man kører ikke bare rundt med pistoler her i landet. Museet måtte henvende sig til Aalborg Politi, med ansøgning om tilladelse til våbentransport. Transporten omfattede ruten Aalborg - Holstebro Politi - Aalborg Politi, hvor pistolerne blev indleveret m.h.p. destruktion. Altså ikke med en klaphammer, men hos en våbensmed, som skulle gøre pistolerne ubrugbare. Transporten blev gennemført, pistolerne indleveret ved Aalborg Politi, og hen på året 2007 kunne Hals Museum så afhente Pastorens Pistoler hos politiet.

Den ene pistol er en Smit & Wesson tromlerevolver, fremstillet i USA. I skæftet er indridset et "N", formentlig af Pastor Nielsen. Da tromlerevolvere af denne type indgik i de allierede troppers udstyr og i nedkastninger til den danske modstandsbevægelse, må pistolen fra en sådan nedkastning.

*Pastor Einar Niensens
Smith & Wesson
tromlerevolver
med indridset "N"
på skæftet.*

*Foto:
Nordjyllands Historiske Museum*

Pastor Einar Nielsens tyske Mauser, kaliber 7,65. Med skede og ekstra magasin.

*Foto:
Nordjyllands Historiske Museum*

Den anden pistol, med tilhørende ekstra magasin og skede, er en tysk fremstillet Mauser, kaliber 7,65 mm. Heller ikke den pistols præcise oprindelse kan bestemmes, men da pistoler af denne type indgik i den tyske Værnemagts officerers bevæbning, og da danske præster jo ikke var omfattet af denne, må pistolen være blevet stjålet fra en tysk officer på et tidspunkt under krigen, og altså endt hos Pastor Nielsen i Hals.

I 2008 kommer Pastorens Pistoler så endeligt til vejs ende, til Tøjhuset i Hals Skanse, hvor Pastor Nielsen i maj 1945 lagde en af sine pistoler på bordet, og truede med at skyde.

I en årrække indgik Pastor Einar Nielsens Pistoler i Hals Museums permanente, besættelsehistoriske udstilling. Efter overgangen til 'selvbetjent' museum indgår våbnene nu i Nordjyllands Historiske Museums samling.